

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
MISIJA NA KOSOVU

Odeljenje za nadgledanje

**Humanitarni autobuski prevoz za manjine na Kosovu
posle prenosa na kosovske institucije
Nalazi Odeljenja za nadgledanje**

Jun 2008.

Izveštaj br. 4

SADRŽAJ

1. REZIME IZVEŠTAJA.....	2
2. INSTITUCIONALNI RAZVOJI I BRIGE	2
3. ANKETE PUTNIKA I METODOLOGIJA	4
4. NALAZI ANKETE.....	4
4.1. DOSTUPNOST USLUGE I PRISTUP USLUGAMA I PRILIKAMA.....	4
4.2. ZADOVOLJSTVO USLUGOM.....	6
4.3. SIGURNOST I BEZBEDNOST	6
5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	7
ANEKS 1: PUTNI PRAVCI U SKLOPU HUMANITARNOG AUTOBUSKOG PREVOZA	9
ANEKS 2: LISTA DODATNIH PUTNIH PRAVACA I DODATNE AUTOBUSKE STANICE KOJE SU PREPORUČILI ISPITANI PUTNICI.....	10
ANEKS 3: ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO BR. 2007/6.....	11

1. Rezime izveštaja

Humanitarni autobuski prevoz je, bar za sada, jedina specifična usluga koju kosovska vlada obezbeđuje za zajednicu kosovskih Srba. Od kako je preneti sa UNMIK-a, pa čak i posle 17. februara 2008, ova usluga se pokazala uspešnom u smislu broja korisnika, kvaliteta usluge, zadovoljstva putnika i pristupa osnovnim pravima. Ona se isto tako pokazala uspešnom što se tiče upravljanja od strane nadležnih organa vlasti na Kosovu.

Četvrti izveštaj OEBS-a o Humanitarnom autobuskom prevozu¹ odražava nalaze koji su utvrđeni na terenu u smislu briga, potreba i iskustava manjinskih zajednica koje koriste ovu uslugu. Korisnici su generalno zadovoljni humanitarnim autobuskim prevozom. Redovno i često korišćenje putnih pravaca dokazuju da ova usluga ne samo da ima vitalni značaj već se mora još više proširiti i dodatno integrisati u redovne autobuske pravce. Obezbeđenje adekvatnih finansijskih sredstava ključno je za poboljšanje i proširenje ove usluge, kao i posvećenost relevantnih ministarstava i lokalnih organa vlasti podršci za nastavak, proširenje i poboljšanje ove usluge.

Izveštaj takođe ističe institucionalne propuste koji su onemogućili dalje proširenje i poboljšanje sadašnjih putnih pravaca u 2007. godine i izražava zabrinutost zbog činjenice da se u 2008. sprovođenje Procedure za podnošenje i ocenu novih zahteva za prevoz vrši nepravilno i netransparentno i bez obaveštavanja javnosti.

2. Institucionalni razvoji i brige

Usluga humanitarnog autobusnog prevoza prvi put je uspostavljena 1999. godine, pod odgovornošću Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR).² Dana 1. jula 2001, odgovornosti za ovu uslugu prenete su na Odeljenje civilne administracije UNMIK-a. Na dan 31. avgusta 2006, UNMIK i Privremene institucije samouprave potpisale su Sporazum o prenosu nadležnosti za humanitarni autobuski prevoz za manjinske zajednice na Kosovu (Sporazum). U skladu sa ovim Sporazumom, od 1. januara 2007, Ministarstvo transporta i komunikacija i Ministarstvo za zajednice i povratak preuzeli su potpunu odgovornost za ovu uslugu, uključujući tu i finansiranje, upravljanje, bezbednost i sigurnost.

U 2007. godini, Ministarstvo transporta i komunikacija i Ministarstvo za zajednice i povratak nisu uspeli da uspostave metodologiju za izbor putnih pravaca i reda vožnje kako je predviđeno u Sporazumu o prenosu nadležnosti koji je potpisan sa UNMIK-om. Savetodavni odbor za transport, uspostavljen na bazi Sporazuma radi odobravanja izmena putnih pravaca i reda vožnje, nije ispunio svoj mandat. Kao posledica toga, usluga nije proširena u 2008. godini, uprkos sve većoj potražnji za ovom uslugom od strane raseljenih lica, povratnika i drugih ugroženih grupa. Izveštaji OEBS-a su dokumentovali da postoji potražnja za ovom uslugom.

Tek krajem decembra 2007, Ministarstvo transporta i komunikacija izdalo je Administrativno uputstvo br. 2007/6 o Proceduri za podnošenje i ocenu zahteva za humanitarni autobuski prevoz (Procedura).³

¹ Svi izveštaji OEBS-a su dostupni na: <http://www.osce.org/documents>.

² Humanitarni i program specijalnog prevoza predviđeni su kao deo nastojanja Vlade Kosova da osigura ispunjenje *Standarda 3, Slobode kretanja*. Njegovo sprovođenje doprinelo bi stvaranju neophodnih uslova za delotvorno učešće u javnom životu ljudi koji pripadaju manjinskim zajednicama.

³ Vidi Aneks 3.

Međutim, kopije ove Procedure nisu pravilno distribuirane i nekoliko opština nije dobilo kopije ove procedure ni šest meseci posle njenog stupanja na snagu.⁴ Na opštinskom nivou, opštinske kancelarije za zajednice odgovorne su za pružanje informacija o ovoj Proceduri i za olakšavanje podnošenja zahteva. Činjenica da nekoliko opštinskih kancelarija za zajednice nisu dobile kopije ove Procedure uticala je na drastično smanjenje obaveštenosti javnosti o tome i na verovatnoću da se zahtevi podnesu.

Prema ovoj Proceduri, zahtevi se prvo moraju podneti Tehničkoj komisiji koja se sastoji od članova iz Ministarstva transporta i komunikacija, Ministarstva za zajednice i povratak i Ministarstva lokalne uprave. Iako je ova Komisija odgovorna za vršenje prve ocene ovih zahteva, oni se moraju proslediti i Savetodavnom odboru za transport, koji je jedini ovlašćen organ za donošenje konačne odluke. Međutim, zabrinjava to što nadležna ministarstva još nisu izdala niti razmenila sa ovim Odborom pisane odluke o sastavu Tehničke komisije. Komisija posluje netransparentno i Odboru ne daje ni neophodne informacije niti dokumentaciju. Do juna 2008. godine, Tehnička komisija nije otvorila niti dostavila Odboru registar primljenih zahteva, niti je Odboru dostavila kopije ovih zahteva niti odluke donete na prvostepenoj instanci. Prema tome, Odbor ne samo što i dalje nije u stanju da obavlja svoje funkcije što se tiče procesa izbora putnih pravaca i reda vožnje, već nije u mogućnosti da nadgleda institucionalne mehanizme koji su obrazovani shodno Proceduri. Istovremeno, predstavnici Ministarstva transporta i komunikacija javno su objavili na sastancima sa predstavnicima međunarodne zajednice da je Tehnička komisija primila i usvojila četiri zahteva.

Drugi potez koji će uticati na dalje korišćenje ove usluge od strane pripadnika nevećinske zajednice je potencijalni prenos ove usluge u ruke privatnih prevoznika, koji će raditi na komercijalnoj osnovi. Ukoliko bi se prevremeno primenio, ovakav prenos imao bi štetne posledice po korisnike i njihovo korišćenje ove vitalne usluge. Sporazum o dugoročnom pružanju usluga, na bazi koga sadašnji pružalac usluga, preduzeće kosovskog Srbina kome putnici veruju, obavlja humanitarni autobuski prevoz u ime Ministarstva transporta i komunikacija, istekao je 31. decembra 2007. Ministarstvo je produžilo ovaj Sporazum do juna 2008. Od juna meseca Ministarstvo nije preduzelo korake da obavesti Savetodavni odbor za transport o procesu obezbeđenja ove usluge. Istovremeno, Ministarstvo poslednjih nekoliko meseci nije sazvalo nijedan sastanak Savetodavnog odbora za transport. Prema tome, Odbor nije ispoštovao sprovođenje procesa obezbeđenja ove usluge, niti zahteve transparentnosti i pridržavanja važećeg zakona i postupaka.

Ukoliko ne može da se sastane, i ako mu se ne dostave neophodni zahtevi i ocene Tehničke komisije u svojstvu organa prve instance, Savetodavni odbor za transport onda neće moći ni da usvoji bilo kakve odluke o izmenama putnih pravaca i reda vožnje. Nasuprot trenutnim potezima, poseban značaj bi imalo ako bi se proces obezbeđenja ove usluge sproveo tek pošto Savetodavni odbor za transport usvoji izmene putnih pravaca i reda vožnje. Ukoliko se tako ne postupi, novoizabrani pružalac usluga prevoza ne bi bio obavezan da ispoštuje sve veće i promenljive zahteve ugroženih grupa, uključujući tu i raseljena lica i povratnike, i da pruža ovu uslugu duž novih putnih pravaca koji su traženi u skladu sa Procedurom.

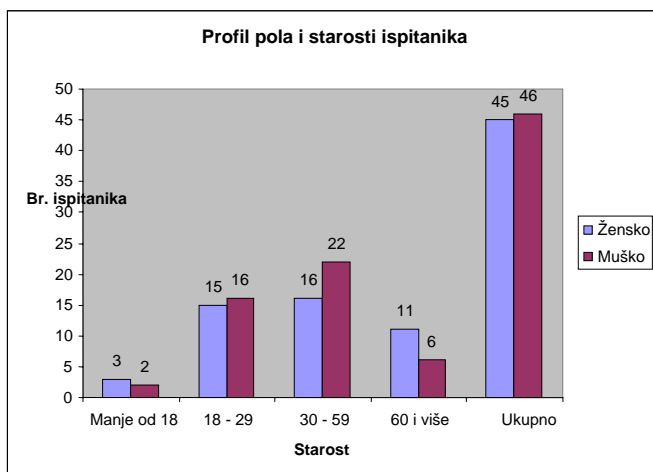
Isto tako, bitno je da kosovski organi vlasti obezbede adekvatno finansiranje i za novoizabrane putne pravce u konsolidovanom budžetu za 2009. godinu. Kao deo procesa obezbeđenja usluga, Savetodavni odbor za transport treba da se konsultuje kako bi se osiguralo da putnici iz manjinskih zajednica, uglavnom kosovski Srbi, nastave da koriste usluge koje pružaju izabrani ponuđači.

⁴ Do februara 2008, nijedna opština niti opštinska kancelarija za zajednice, koje su zadužene da olakšaju podnošenje zahteva, nisu dobile kopije ove Procedure

3. Ankete putnika i metodologija

U periodu od avgusta do decembra 2007, OEBS je ispitao 91 putnika i prikupio detaljne informacije o pitanjima bezbednosti i sigurnosti na putnim pravcima; pristup humanitarnom prevozu sa mesta povratka i drugih manjinskih lokacija; zadovoljstvo pružaocecm usluga; i prilike⁵ kojima putnici imaju pristup zahvaljujući ovom humanitarnom prevozu. Osamdeset i šestoro ispitanika pripada zajednici kosovskih Srba, dok preostali pripadaju zajednicama kosovskih Albanaca i Roma; četrdeset i šest ispitanika bili su ženskog roda, a 45 muškog.

Odabran je mali broj ispitanika da bi se sprovedli temeljni intervjui koji bi nam omogućili detaljan uvid u iskustva korisnika ove usluge. Izneti stavovi nisu reprezentativni za sve putnike, ali ipak ističu dragocena iskustva nekih ljudi i brige koje verovatno ima većina onih koji koriste ove usluge. Temeljne informacije koje su prikupljene takođe su korisne za identifikaciju i ilustraciju specifičnog nepoštovanja obaveza nadležnih vlasti da obaveštavaju o stalnom učešću Misije u praćenju humanitarnog autobusnog prevoza.

Upitnik o zadovoljstvu putnika koji je upotrebljen u ovoj anketi, zajedno sa sveobuhvatnom metodologijom praćenja ove službe od strane Misije, biće dostavljen Ministarstvu transporta i komunikacija i Ministarstvu za zajednice i povratak, da bi im se pomoglo da urade buduće planove za ocenjivanje i da periodično utvrđuju kvalitet i bezbednost ove usluge. Prema Aneksu VI ovog Sporazuma, svake godine Ministarstvo transporta i komunikacija dužno je da sprovede uvodnu i studiju izvodljivosti, dok su ovo Ministarstvo i Ministarstvo za zajednice i povratak odgovorni da izvrše ocenu potreba zajednica. Ove obaveze takođe su unete i u Administrativno uputstvu br. 2007/6 Ministarstva transporta i komunikacija.

4. Nalazi ankete

4.1. Dostupnost usluge i pristup uslugama i prilikama

Prema ovoj anketi, 33 od 91 intervjuisanog putnika koristili su humanitarni autobuski prevoz tokom proteklih pet do osam godina, 29 su ga koristili tokom proteklih tri do četiri godine, a 21 ga je koristio tokom protekle jedne do dve godine. Osmoro putnika počelo je da koristi ovaj prevoz tek od prošle godine. Ovo pokazuje da, pored već ustaljenih putnika, i novi putnici koriste ovu uslugu, što znači da je ovo bitna usluga čak i danas.

⁵ Ove prilike odnose se na druge aktivnosti koje nisu neposredno povezane sa pristupom uslugama, ali su ipak imale pozitivan uticaj na kvalitet života, kao što su posete prijateljima, rođacima, odlazak u kupovinu, itd.

Trideset osmoro od ispitanih putnika bili su starosti od 30 do 59 godina, ali su samo njih dvadeset i sedmoro bili zaposleni. Ova kategorija putnika koristila je humanitarni autobuski prevoz samo za pristup zdravstvenim uslugama u ustanovama za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu, kao i za odlazak u centre za socijalnu zaštitu ili pak na posao. Trideset i jedan od ispitanih putnika su između 18 i 29 godina starosti. Dvadesetoro od njih su studenti koji koriste prevoz humanitarnog autobusa dvaput nedeljno, isključivo za odlazak do univerziteta i srednje škole. Sedamnaestoro od ispitanih putnika imaju preko 60 godina starosti, većina njih je u penziji, i koriste usluge jednom ili dva puta nedeljno kada trebaju da odu do ustanove za zdravstvenu zaštitu ili kada posećuju prijatelje ili rođake. Petoro od ispitanih putnika bili su ispod 18 godina starosti i koriste usluge isključivo za odlazak u školu.

Šezdeset dvoje ispitanih putnika istaklo je da bi mnogo učestalije autobuske usluge dovele do povećane upotrebe, i iz tog razloga do veće mogućnosti za pristup ključnim uslugama i pravima. Na devet od šesnaest putnih pravaca, putnici su izrazili želju da se uvedu dodatne autobuske stanice ili da se prošire već postojeći putni pravci (Vidi Aneks 2). Veoma često putnici moraju da pređu peške duže razdaljine od svojih sela do najbližih autobuskih stanica, a zbog nedostatka nekih drugih prevoznih sredstava, uključujući privatan, kako bi stigli do stanice na određenom putnom pravcu. Neki putnici su istakli da bi još više koristili usluge autobuskog prevoza kada bi takva usluga bila na raspolaganju tokom vikenda. Takvi legitimni zahtevi putnika da se poveća pristup i mogućnosti nisu mogli da se reše jer Ministarstvo transporta i komunikacija i Ministarstvo za zajednice i povratak nisu uspostavili metodologiju selekcije reda vožnje i putnih pravaca.⁶ Ovo se konačno dogodilo u decembru 2007⁷, što znači da tokom 2007, kada je potražnja za proširenjem usluga bila veoma velika, nijedan takav zahtev nije mogao da se obradi.

Nedostatak pružanja odgovarajućih informacija o postupcima u vezi sa autobusima i autobuskim stanicama je takođe stalan problem i glavna zabrinutost ispitanih⁸. Do februara 2008, nijedna opština niti opštinski službenici za zajednice koji su bili zaduženi za olakšavanje postupka prilikom podnošenja zahteva nisu primili Proceduru, što je otežalo mogućnost korisnicima da podnesu zahtev za proširenje usluge.

Lica koja pripadaju manjinskim zajednicama, uključujući povratnike, oslanjaju se na usluge humanitarnog autobuskog prevoza kako bi imali pristup obrazovanju, zdravstvu i ostalim uslugama. Osim toga, putnici koriste uslugu za ostale svakodnevne aktivnosti kao što su odlazak na radna mesta, poseta rođacima i prijateljima kao i za kupovinu namirnica u susednim selima i gradovima. Periodično i za vreme verskih praznika, putnici takođe posećuju verska mesta i groblja. Ova usluga ne samo da garantuje pristup uslugama i pravima već ima i pozitivan uticaj na kvalitet života korisnika i njihovih porodica što predstavlja važan uslov za održivi povratak i reintegraciju manjinskih zajednica.

⁶ Shodno članu 4 Sporazuma, ministarstva su bila dužna da ovu metodologiju uspostave do 1. januara 2007. godine. Savetodavni odbor za transport može odobriti promene putnih pravaca i reda vožnje tek kad se uspostavi metodologija.

⁷ Administrativno uputstvo 2007/6 o Proceduri za podnošenje i ocenu zahteva za humanitarni autobuski prevoz (Procedura).

⁸ Na autobuskim stanicama na putnim pravcima 1, 8, 10, 16 i 14 mogu se dobiti neke informacije. Neki putnici su potvrdili ograničenu raspoloživost pismenih informacija na putnim pravcima 10, 11, 14 i 16.

4.2. Zadovoljstvo uslugom

Prethodni izveštaji o humanitarnom autobuskom prevozu istakli su da su korisnici usluga veoma zadovoljni i da ova usluga igra veoma važnu ulogu u osiguravanju prava i pristupa uslugama, trendu koji se nastavlja. Šezdeset jedan od 91 ispitanih putnika izrazili su opšte zadovoljstvo dostupnim humanitarnim prevozom, bez promene mišljenja o kvalitetu usluga u proteklih dvanaest meseci koji su pokriveni anketom. Kapacitet autobusa varira od 18 do 52 sedišta, a veći pružaoci usluga prihvataju i do deset putnika više koji stoje. Autobusi su prenatrpani kada je najveća gužva ili tokom posebnih prilika.⁹ Ovo se posebno dešava ujutro i popodne kada učenici idu ili se vraćaju iz škola, kao i tokom pijačnih dana. Takvi prigovori se međutim ne dostavljaju relevantnim vlastima.

U 2007, Ministarstvo transporta i komunikacija nije pripremio informacije niti obavestilo putnike o načinima i procedurama za podnošenje prigovora, zahteva ili predloga pružaocu usluga ili Ministarstvu. Osim toga, Misija je uočila da obrasci za prigovor nisu bili na raspolaganju u autobusima koji saobraćaju na putnim pravcima¹⁰, tako da su se često putnici usmeno žalili vozačima autobusa. Nejasno je da li su vozači autobusa potom preneli ove zabrinutosti i nezadovoljstva pružaocima usluga. Neobaveštenost o procedurama podnošenja prigovora, zajedno sa nevoljnošću putnika da podnesu pismene prigovore, doprinosi tome da relevantne vlasti nisu upoznate sa potrebama i problemima korisnika. Štaviše, ovaj nedostatak komunikacije podriva odgovornost prema korisnicima od strane pružaoca usluga i odgovornih organa vlasti na lokalnom i centralnom nivou.

4.3. Sigurnost i bezbednost

Sigurnost i bezbednost su važni aspekti kada se određuje da li je humanitarni autobuski prevoz adekvatno dostupan. Sedamdeset troje ispitanih putnika reklo je da je njihova sloboda kretanja ograničena¹¹, naglašavajući potrebu da se osigura održivost usluge. Pedeset sedmoro ispitanih putnika reklo je da nikada nisu imali bezbednosnih problema tokom korišćenja usluga, 14 je doživelo jedan incident, a ostalih 19 dva ili više. Ovi incidenti uključuju kamenovanje autobusa koje je posvedočilo 20 ispitanih putnika. Putnici koji putuju pravcima od i oko Rahovec/Orahovaca do Gračanice/Graçanicë, od Vidanja/Videjë ili od Osojana/Osojan do Zvečana/Zveçan i dalje smatraju uslove usluga nesigurnim.¹² U tri navrata, dve putnice i jedan putnik doživeli su verbalne pretnje na putnom pravcu 9 od Velike Hoče/Hoçë e Madhe do Zvečana/Zveçan i putnom pravcu 11 od Gjilana/Gnjilane do Šilova/Shillovë.

Gore navedeni incidenti ističu potrebu da se poboljša bezbednost, uključujući adekvatne komunikacione sisteme u autobusima i proaktivnije angažovanje nadležnih aktera tj. opštinskih odbora za bezbednost zajednica i lokalnih odbora za javnu bezbednost¹³ u rešavanju bezbednosnih aspekata usluge. Do danas, humanitarni prevoz se retko pojavljivao na dnevnom redu ovih tela.

⁹ OEBS je uočio da na putnim pravcima 4, 8, 11 i 12 nedostaje do 17 mesta. Osim toga, intervjuisani putnici koji koriste putne pravce 7 i 9 rekli su da su autobusi često prenatrpani. Za više detalja o putnim pravcima, pogledajte Aneks 1.

¹⁰ OEBS je uočio da su obrasci za prigovor bili na raspolaganju samo u autobusima na putnim pravcima 10 i 14.

¹¹ Osamnaestoro putnika koji putuju putnim pravcem 4, 9 i 13 smatraju da njihova sloboda kretanja nije ograničena.

¹² Putni pravci 4, 7, 8 i 9.

¹³ Uredba UNMIK-a br. 2005/54 o okviru i vodećim načelima Kosovske policijske službe, član 7, definiše opštinske odbore za bezbednost zajednica i lokalne odbore za javnu bezbednost kao mehanizme za konsultacije na kojima se, na nivou opštine i sela „razgovara o svim pitanjima koja se odnose na rad policije, javnu bezbednost i javni red“.

Kao što je pomenuto u ranijim izveštajima OEBS-a, vozači autobusa su priznali da radio-komunikacioni sistemi koji se nalaze u autobusima ponekad ne rade. Nepostojanje odgovarajuće komunikacije kada se dogodi incident negativno utiče i na objektivnu bezbednost i percepciju bezbednosti kod korisnika usluga. Vozači autobusa se uglavnom oslanjaju na mobilne telefone; iako mrežna pokrivenost postoji ona nije uvek pouzdana duž putnih pravaca na kojima se pružaju usluge. Frekvencije koje se koriste za radio-komunikacione sisteme još uvek pripadaju UNHCR-u. Ministarstvo transporta i telekomunikacije nije preduzelo mere da osigura nove frekvencije koje će povećati bezbednost usluga kroz efikasne mehanizme izveštavanja i reagovanja u slučaju da je pružanje usluga ugroženo.

Iako se tokom perioda izveštavanja nije desio ozbiljan incident povezan sa humanitarnim autobuskim prevozom, incidenti su se dešavali na privatnim autobuskim linijama, što negativno utiče na bezbednost i slobodu kretanja manjinskih zajednica i na percepciju bezbednosti kod korisnika humanitarnog prevoza.¹⁴ Ovi događaji, zajedno sa čestim verbalnim i fizičkim uznemiravanjem korisnika, ističu potrebu da se poveća bezbednost u pružanju usluga.

5. Zaključci i preporuke

Manjinske zajednice uopšte, a posebno kosovski Srbi, i dalje u većoj meri ostaju unutar, ili putuju između, oblasti u kojima čine većinu na lokalnom nivou. Lica koja pripadaju manjinskim zajednicama jako zavise od usluga humanitarnog autobusnog prevoza, koji povezuje mesta manjinskih zajednica uključujući seoske i gradske oblasti, kada im je potreban pristup obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, administrativnim službama i službama za socijalnu pomoć i mogućnostima da kupuju u susednim gradovima i selima. Od avgusta do decembra 2007. godine, humanitarni autobuski prevoz je ukupno preveo 152.000 putnika, što je mesečno u proseku 25. 300 putnika. Od januara do aprila 2008. godine, prosečan broj putnika se čak povećao na 26.600, a u martu i aprilu, odnosno od 17. februara 2008. godine, dostignut je broj od 27.300.

Humanitarni autobuski prevoz nastavlja da pruža važnu uslugu ugroženim i izolovanim manjinskim zajednicama. Povećava slobodu kretanja, dostupnost usluga, uživanje drugih srodnih prava i doprinosi boljem kvalitetu života. Uprkos napretku koji su učinile odgovorne nadležne vlasti u preuzimanju odgovornosti za njegovo upravljanje, više toga mora da se uradi kako bi se osiguralo funkcionisanje institucionalnih mehanizama uspostavljenih za nadgledanje usluga i reagovanje na promenljive potrebe svojih sadašnjih i potencijalnih korisnika. Održivost usluge takođe mora da se obezbedi kroz adekvatna i redovna finansijska sredstva. Ključni fokus OEBS-a u 2008. godini će biti nadgledanje rada institucionalnih mehanizama uspostavljenih da obezbede redovan rad i održivost ove usluge.

U pogledu gore navedenog, OEBS preporučuje da relevantne nadležni organi vlasti:

¹⁴ Tu spadaju detonacija eksplozivne naprave 27. jula 2007. godine u kosovskom albanskom selu Cerajë/Ceranja (Opština Leposavić/Leposaviq) koja je prouzrokovala materijalnu štetu na minibusu koji je preveo putnike u tri kosovska albanska sela na severu Kosova i napad u blizini prelaza na Merdar/Merdaru (Opština Podujevë/Podujevo, od 26. novembra 2007. godine, nepoznatih maskiranih lica eksplozivnom napravom na privatni autobus koji je iz Dragash/Dragaša krenuo za Beograd. Dana 06. decembra 2007. godine nepoznata maskirana lica su ponovo zaustavila isti autobus i otela ključeve autobusa pre nego što su pobežla.

- Omoguće odabir novih putnih pravaca kako bi se odgovorilo na zahteve ugroženih grupa i obezbedila adekvatna finansijska sredstva za usluge humanitarnog autobusnog prevoza u 2009. godini, uključujući rad novih odobrenih putnih pravaca.
- Osiguraju da Ministarstvo transporta i komunikacija i Ministarstvo za zajednice i povratak prave periodične izveštaje o protoku putnika, dostupnosti i učestalosti usluga.
- Svim opštinskim vlastima dostave i efikasno sprovedu Administrativno uputstvo br. 2007/6 o proceduri za podnošenje i ocenu zahteva za humanitarni autobuski prevoz.
- Naprave registar svih nerešenih zahteva za humanitarni prevoz i prigovora, i učine ga dostupnim Savetodavnom odboru za transport.
- Osiguraju da Savetodavni odbor za transport ostane jedino telo koje će imati ovlašćenja da usvoji konačne odluke o promeni putnih pravaca i reda vožnje i da ima neometan pristup svim neophodnim zahtevima, odlukama, prigovorima koje je primila i dala tehnička komisija.
- Osiguraju da se odabir budućih pružaoca usluga prevoza radi samo nakon što Savetodavni odbora za transport odobri promene putnih pravaca i redove vožnje i da se proces nabavke odvija na transparentan i pošten način, u konsultacijama sa Savetodavnim odborom za transport, kako bi se osiguralo da putnici, uglavnom kosovski Srbi, nastave da koriste usluge koje pružaju odabrani ponuđači.
- Sprovedu aktivnosti informisanja putnika i zajednica, uključujući inicijative za međuetnički dijalog da bi se povećalo poverenje među putnicima iz manjinskih zajednica .
- Razmatraju bezbednosna pitanja kroz opštinske odbore za bezbednost zajednica i lokalne odbore za javnu bezbednost, i uspostave i informišu putnike o formalnoj proceduri za prigovore, uključujući obrasce i informacije o institucijama kojima prigovori treba da se upute.
- Istaknu table i pisane informacije o putnim pravcima, redu vožnje i cenama na svim službenim jezicima.

Aneks 1: Putni pravci u sklopu humanitarnog autobuskog prevoza

Od maja 2008, Kosovski humanitarni autobuski prevoz je bio operativan na ukupno 17 linija.¹⁵

- 1) Babin Most/Babimoc (OB) - Miloševo/Milloshhevë (OB) - Gračanica/Graçanicë (PR) - Miloševo/Milloshhevë (OB) - Babin Most/Babimoc (OB);
- 2) Gornja Brnjica/Bërnice e Epërme (PR) – Gračanica/Graçanicë (PR) - Gornja Brnjica/ Bërnice e Epërme (PR);
- 3) Miloševo/Milloshhevë (PR) - Gate 3 - Miloševo/Milloshhevë (PR);
- 4) Velika Hoča/ Hoçë e Madhe (RH) – Gornji Rahovec/Orahovac - Gračanica/Graçanicë (PR) - Gornji Rahovec/ Orahovac - Velika Hoča/ Hoçë e Madhe (RH);
- 5) Grace/Gracë (VU) – severna Mitrovica/Mitrovicë (MI) - Grace/Gracë (VU);
- 6)¹⁶ Leposavić/Leposaviq (LE) – južna Mitrovicë/Mitrovica (MI) - Leposavić/Leposaviq (LE);
- 7) Vidanje/Videjë (KL) - Klinë/Klina (KL) - Drsnik/Dresnik (KL) - Grabac/Grabc (KL) - Bica/Binxhë (KL) - Zvečan/Zveçan (ZV) Klinë/Klina - Drsnik/Dresnik (KL)- Grabac/Grabc (KL) - Biča/Binxhë (KL) - Vidanje/Videjë (KL);
- 8) Osojane/Osojan (IS) - Zvečan/Zveçan (ZV) - Osojane/Osojan (IS);
- 9) Velika Hoča/ Hoçë e Madhe (RH) - Rahovec/Orahovac (RH) - Zvečan/Zveçan (ZV) - Rahovec/Orahovac (RH) - Velika Hoča/ Hoçë e Madhe (RH);
- 10) Babljak/Bablak (UR) – Gračanica/Graçanicë (PR) - Babljak/Bablak (UR);
- 11) (*Gjilan/Gnjilane A*) ili Gjilan/Gnjilane (GN) - Poneš/Ponesh (GN) - Koretište/Koretishtë (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gornje Kusce/Kufcë e Epërme (GN)- Kmetovce/Kmetoc (GN) - Šilovo/Shillovë (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN);
- 12) (*Gjilan/Gnjilane B*) or Gjilan/Gnjilane (GN) - Donja Budriga/Budrikë e Poshtme (GN) - Pasjane/Pasjan (GN) - Donja Budriga/Budrikë e Poshtme (GN) - Parteš/Partesh (GN) – Cernica/Cernicë (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN) Gornji Livoc/Livoç i Epërm (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN);
- 13) (*Gjilan/Gnjilane C*) ili Gjilan/Gnjilane (GN) – Stanišor/Stanishor (GN) - Gornji Makreš/Makresh i Epërm (GN) - Trnjičevce/Tërniqec (NB) - Čuljkovce - Bostane/Bostan (NB) - Izvor/Izvor (NB) - Prekovce/Prekoc (NB) - Zebince/Zebincë (NB) - Straža/Strazhë (GN) – Kosmata - Stanišor/Stanishor (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Paralovo/Parallovë (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Kosmata - Straža/Strazhë (GN) - Zebince/Zebincë (NB) - Prekovce/Prekoc (NB) - Izvor/Izvor (NB) - Bostane/Bostan (NB) - Čuljkovc - Trnjičevce/Tërniqec (NB) - Gornji Makreš/Makresh i Epërm (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Paralovo/Parallovë (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN);
- 14) (*Gjilan/Gnjilane D*) ili Gjilan/Gnjilane (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gornji Makreš/Makresh i Epërme (GN) - Trničevce/Tërniqec (NB) – Čuljkovce - Novo Brdo/Novobërdë (NB) - Bostane/Bostan (NB) - Izvor/Izvor (NB) - Prekovce/Prekoc (NB) - Gračanica/Graçanicë (PR) - Prekovce/Prekoc (NB) - Izvor/Izvor (NB) - Bostane/Bostan (NB) - Novo Brdo/Novobërdë (NB) – Čuljkovc - Trničevce/Tërniqec (NB) - Gornji Makreš/Makresh i Epërm (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN);
- 15) (*Gjilan/Gnjilane E*) ili Gjilan/Gnjilane (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Straža/Strazhë (GN) - Zebince/Zebincë (NB) - Prekovce/Prekoc (NB) - Šilovo/Shillovë (GN) - Gračanica/Graçanicë (PR) - Šilovo/Shillovë (GN) - Prekovce/Prekoc (NB) - Zebince/Zebincë (NB) - Straža/Strazhë (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN);
- 16) (*Gjilan/Gnjilane F*) ili Kamenicë/Kamenica (KK) - Ranilug/Ranillug (KK) - Šilovo/Shillovë (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Mitrovicë/Mitrovica (MI) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Šilovo/Shillovë (GN) - Ranilug/Ranillug (KK) – Kamenicë/Kamenica (KK); i,
- 17) (*Gjilan/Gnjilane G*) ili Klokot/Kllokot (VI) - Parteš/Partesh (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Mitrovicë/Mitrovica (MI) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Parteš/Partesh (GN) - Klokot/Kllokot (VI).

¹⁵ Ovaj spisak obezbedila je Jedinica za terenske operacije UNMIK-a, Projekat humanitarnog prevoza, Opšti operativni izveštaj, 31. juli 2006. Opštine u kojima se nalaze ova sela označene su akronimima u zagradama na sledeći način: (OB) Obiliq/Obilić; (PR) Prishtinë/Priština; (RH) Rahovec/Orahovac; (VU) Vushtrri/Vučitri; (ZV) Zvečan/Zveçan; (LE) Leposavić/Leposaviq; (KL) Klinë/Klina; (IS) Istog/Istok; (UR) Ferizaj/Uroševac; (GN) Gjilan/Gnjilane; (NB) Novo Brdo/Novobërdë; (KK) Kamenicë/Kamenica; (VI) Viti/Vitina.

¹⁶ Ukinuta od avgusta 2006.

Aneks 2: Lista dodatnih putnih pravaca i dodatne autobuske stanice koje su preporučili ispitani putnici

Putni pravac br.	Postojeće autobuske stanice sa običnim slovima Dodatne preporučene autobuske stanice su sa podebljanim slovima
2	Mitrovicë/Mitrovica (MI) - Gornja Brnjica/Bërnice e Epërme (PR) – Fushë Kosovë/Kosovo Polje (FK/KP) – Lismir/Dobri Dub (FK/KP) – Nakaradë/Nakarade (FK/KP) - Bresje (FK/KP) – Ugljare/Uglar (FK/KP) – Caravodice/Crkvena Vodica (LI) – Lipjan/Lipljan (LI) - Gračanica/Gračanicë (PR) - Gornja Brnjica/ Bërnice e Epërme (PR) - Mitrovicë/Mitrovica (MI)
3	Caravodice/Crkvena Vodica (LI) - Lipjan/Lipljan (LI) - Miloševo/Milloshëvë (PR) - Kapija 3 - Miloševo/Milloshëvë (PR) - Lipjan/Lipljan (LI) - Caravodice/Crkvena Vodica (LI)
5	Priluzhje/Priluzhë (VU) - Grace/Gracë (VU) - Mitrovica/Mitrovicë North (MI) - Grace/Gracë (VU) - Priluzhje/Priluzhë (VU)
7	Vidanje/Videjë (KL) - Klinë/Klina (KL) - Drsnik/Dresnik (KL) – Klinafc/Klinavac (KL) – Berkovo/Berkovë (KL) - Grabac/Grabc (KL) - Bica/Binxhë (KL) - Zvečan/Zveçan (ZV) Klinë/Klina - Drsnik/Dresnik (KL)- Grabac/Grabc (KL) - Zallq/Žaç (IS) - Osojane/Osojan (IS) - Suvi Lukavac/Llukavc Thatë i Biča/Binxhë (IS) - Vidanje/Videjë (KL)
8	Osojane/Osojan (IS) - Tuçep/Tuçep (IS) - Zvečan/Zveçan (ZV) - Tuçep/Tuçep (IS) - Osojane/Osojan (IS)
10	Babljak/Bablak (UR) – Srpski Babuš/Babushi Serb (UR) - Talinoc i Muhaxherëve/Muhadžer Talinovac (UR) - Gračanica/Gračanicë (PR) - Talinoc i Muhaxherëve/Muhadžer Talinovac (UR) - Srpski Babuš/Babushi Serb (UR) - Babljak/Bablak (UR)
11 Gjilan/ Gnjilane A	Gjilan/Gnjilane (GN) - Poneš/Ponesh (GN) - Koretište/Koretishtë (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gornje Kusce/Kufcë e Epërme (GN)- Kmetovce/Kmetoc (GN) - Ranilug/Ranillug (KK) - Veliko Ropotovo/Ropotove (KK) - Korminjane/Korminjanë (KK) - Kamenicë/Kamenica (KK) - Šilovo/Shillovë (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN)
14 Gjilan/ Gnjilane D	Gjilan/Gnjilane (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gornji Makreš/Makresh i Epërme (GN) - Trniçevce/Tërniqec (NB) – Čuljkovce - Pasjane/Pasjan - Gornje Kusce/Kufcë i Epërm - Livoç i Epërm/Gornji Livoc - Prekovce/Prekoc - Ropotovo/Ropotove - Novo Brdo/Novobërdë (NB) - Bostane/Bostan (NB) - Izvor/Izvor (NB) - Prekovce/Prekoc (NB) - Gračanica/Gračanicë (PR) - Prekovce/Prekoc (NB) - Izvor/Izvor (NB) - Bostane/Bostan (NB) - Novo Brdo/Novobërdë (NB) – Čuljkovce - Trniçevce/Tërniqec (NB) - Gornji Makreš/Makresh i Epërm (GN) - Stanišor/Stanishor (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN)
16 Gjilan/ Gnjilane F	Kamenicë/Kamenica (KK) - Ranilug/Ranillug (KK) - Veliko Ropotovo/Ropotove (KK) - Šilovo/Shillovë (GN) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Mitrovicë/Mitrovica (MI) - Gjilan/Gnjilane (GN) - Šilovo/Shillovë (GN) - Veliko Ropotovo/Ropotove (KK) - Ranilug/Ranillug (KK) – Kamenicë/ Kamenica (KK)

Legenda. Opštine u kojima se nalaze ova sela označene su akronimima u zagradama na sledeći način: (OB) Obiliq/Obilić; (PR) Prishtinë/Priština; (RH) Rahovec/Orahovac; (VU) Vushtrri/Vučitrn; (ZV) Zvečan/Zveçan; (LE) Leposavić/Leposaviq; (KL) Klinë/Klina; (IS) Istog/Istok; (UR) Ferizaj/Uroševac; (GN) Gjilan/Gnjilane; (NB) Novo Brdo/Novobërdë; (KK) Kamenicë/Kamenica; i (VI) Viti/Vitina.

Aneks 3: Administrativno uputstvo br. 2007/6

O Proceduri za predaju i procenu zahteva za prevoz u okviru humanitarnog autobuskog prevoza

(...)

Član 1 Definicije

1.1 U svrhu ove procedure, termini i skraćenice koje su niže napisane će imati sledeće značenje:

- a) *Sporazum*: Operativni sporazum između Privremene Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK-a) i Privremenih institucija samoupravljanja (PIS) o prenosu odgovornosti za usluge humanitarnog i posebnog prevoza za manjinske zajednice na Kosovu (Aneks 3);
- b) *Osnova i analize izvodljivosti*: Osnova i analize izvodljivosti su sprovedeni prema linijama i rasporedu koji se nalazi u Aneksu VI Sporazuma;
- c) *Procena potreba zajednice*: Procena potreba zajednice sprovedena prema Metodologiji Selekcije Linija i Rasporeda Transporta (Aneks 3) koji se nalaze u Prilogu VI Sporazuma;
- d) *Formular*: formular za slanje zahteva za humanitarni prevoz;
- e) *Zakon o Upravnom postupku*: Zakon Skupštine Kosova Br. 02/L-28 kao što je proglašeno UNMIK-ovom uredbom Br. 2006/33.
- f) *Procedura*: Procedura za predaju i procenu zahteva za humanitarni prevoz;
- g) *Zahtev*: Zahtev za humanitarni prevoz;
- h) *Strane sa zahtevom*: Podnosioci zahteva koji predaju zahtev za prevoz sa humanitarnim autobusom;
- i) *Linija*: Linija humanitarnog prevoza kao što navodi Aneks 2 ove procedure;
- l) *Savetodavni Komitet za Prevoz (SKP)*. Telo sačinjeno u skladu sa članom 5 sporazuma;
- n) *Tehnička Komisija*: Tehnička komisija o humanitarnom prevozu prema članu 3 ove procedure;
- o) *Celokupna Procena*: Odluka usvojena od strane tehničke komisije prema članu 3 ove Procedure;
- p) *Procena izvodljivosti prevoza*: Procena izvršena od strane MSTK-a prema članu 3.5 ove Procedure
- r) *Procena bezbednosti*: Procena izvršena od strane Kosovske Policijske Službe (KPS) prema članu 3.5 ove Procedure.

Član 2

Zahtevi za prevoz humanitarnim autobusom

- 2.1. Najmanje 10 stanovnika sa lokacija koje se ne nalaze uključene na postojećim linijama, i koji tvrde da im je ograničena sloboda kretanja će biti u mogućnosti da predaju zahtev da se njihova lokacija uvrsti u uslugu prevoza humanitarnim autobusom.
- 2.2. U ovu svrhu, oni će predati zajednički zahtev ili za otvaranje nove linije ili za proširenje ili izmenu postojeće linije.
- 2.3. Zahtev će biti prosleđen preko formulara, koji se nalazi u aneksu I. Formular se sastoji od dva dela: prvi deo popunjava zahtevalac; a drugi deo popunjava tehnička komisija. Opštinska kancelarija za zajednice (OKZ) je odgovorna da obezbedi dostupnost formulara zahtevalcima i da im stoji na raspolaganju i pomogne u predaji zahteva.
- 2.4. U skladu sa članom 40.3 Zakona o upravnom postupku, predsednik opštine će direktno ili preko OKZ-e, primiti zahtev i predati ga tehničkoj komisiji u roku od dva radna dana od dana predaje.
- 2.5. OKZ-e će informisati podnosioca zahteva o datumu početka procedure.

Član 3

Procena tehničke komisije i početna potvrda

- 3.1. Tehnička komisija, je formirana sa zadatkom da odluči o zahtevima kao prvo telo za proveru zahteva.
- 3.2. Tehničku komisiju čine tri člana, po jedan iz svake od ovih institucija: MSTK; MZP; i ministarstvo administracije lokalne samouprave (MALS). Pored toga će kao posmatrači u tehničkoj komisiji biti prisutni Kosovska policijska služba (KPS), pružalac usluga. Ombudsperson Institucija. Svaka institucija će imenovati svog predstavnika kao člana u tehničkoj komisiji i isto tako obavestiti sekretara SKP-a o ovom imenovanju. Članovi tehničke komisije ne mogu biti u isto vreme i članovi SKP-a.
- 3.3. Nakon primanja informacije od strane predsednika opštine, tehnička komisija će zvesti sve zahteve u registar za posebne i humanitarne usluge prevoza.
- 3.4. Shodno članu 81.1 Zakona o upravnom postupku, u roku od 90 dana od datuma kada je zahtev primljen u OKZ, tehnička komisija je obavezna da izda sveobuhvatnu procenu (procenu). Procenu će sačinjavati: a) procena o bezbednosti; b) procena izvodljivosti prevoza; c) Procena potrebe zajednice; i d) zaključak zasnovan na prethodno navedenim procenama (a - c). Procena će biti sa pozitivnim zaključkom (pozitivna procena) ili negativnim zaključkom (negativna procena).
- 3.5. U sklopu tehničke komisije, KPS će izdati procenu o sigurnosti. MSTK će izdati nakon konsultovanja sa davaocem usluge prevoza humanitarnim autobusom (davalac usluge), procenu izvodljivosti prevoza, uključujući finansijske i tehničke

implikacije zahteva. Po razmatranju sveukupnih potreba zajednice koja je sačinila zahtev za humanitarnim prevozom, MZP i MULV će izdati procenu potreba zajednice.

3.6. Tehnička komisija će usvojiti konačnu procenu, najbolje jednoglasno ili jednostavnom većinom glasova od svih članova komisije (dva od tri). Razlike u mišljenju će biti priložene uz procenu. Procena će sadržati informacije dobijene prema članu 84.2

Zakona o upravnom postupku. Stranama koje traže uslugu kao i SKP će biti data procena izdata od tehničke komisije u skladu sa članom 109 Zakona o upravnom postupku.

3.7. U slučaju da tehnička komisija izda negativnu procenu ili ne uspe da izda procenu u roku od devedeset (90) dana, strane koje potražuju prevoz imaju pravo da predaju žalbu SKP-u, u roku od trideset (30) dana od datuma kada im je uručena negativna procena ili u roku od 60 dana od datuma kada je istekao rok bez izdavanja procene od strane tehničke komisije.

Član 4

Savetodavni odbor za prevoz, i odobrenje linija i izmene rasporeda

4.1. Shodno članu 5.2 sporazuma SKP će se sastajati najmanje dva puta godišnje zbog razmatranja usaglašenosti sa metodologijom odabiranja linija a zatim izvestiti, u pismenoj formi, Premijera i Specijalnog predstavnika Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija na Kosovu o mogućim izmenama u odnosu na sadašnje linije i rasporede.

4.2 U ovu svrhu SKP će uzeti na razmatranje:

a) osnovu i analizu izvodljivosti izdate od strane MSPT-a shodno članu 3.1, paragrafa a) do k) aneksa VI Sporazuma;

b) procenu o potrebama zajednice izdate od strane MSPT-a i MZP-a shodno članu 4.1 aneksa VI sporazuma;

c) Odluku prvog stepena oko zahteva predatog za humanitarni prevoz izdata od strane tehničke komisije shodno ovoj proceduri.

4.3. SKP će posedovati registar sa a) svim zahtevima; b) procenama tehničke komisije i c) žalbama zahtevalaca protiv negativnih procena tehničke komisije ili neuspešne procene tehničke komisije.

4.4. SKP će izdati odluku drugog stepena kao i konačnu odluku na osnovu Zahteva predatog za humanitarni prevoz na osnovu akata predviđenih pod članom 4.3.

4.5. Odluke SKP povodom izmena na linijama i u rasporedu će biti konačne i biće donošene najmanje jednom godišnje. Odluka će biti zasnovana na finansijskim resursima i resursima u autobuskom voznom parku koji su planirani da budu na raspolaganju tokom naredne budžetske godine, i u skladu sa kosovskim konsolidovanim budžetom (KKB). Nakon pažljivog razmatranja elemenata (a) do (c) kao u gore-navedenom članu 4.2, SKP će obezbediti objavu odobrenih linija i izmena u rasporedu.

4.6. Odluka SKP će uključiti sledeće:

a) listu ili postojećih ili novih linija koje trebaju dobiti prioritet i koje treba pružiti usluga humanitarnog autobusnog prevoza u budžetu za narednu godinu, kroz KKB;

b) biće data lista novih linija i stajališta među već postojećim linijama u sklopu usluge humanitarnog prevoza te nakon obezbeđivanja dodatnih resursa ili iz KKB, donacija, ili doprinosa zajednice;

c) listu odbijenih zahteva.

4.7. Sama predaja zahteva u saglasnosti sa članom 2 ne daje za pravo zahtevaocu da se njihov zahtev uključi u liniju i u izmene rasporeda koje odobrava SKP. Nezadovoljan kandidat koji je predao zahtev može predati tužbu nadležnom sudu u skladu sa važećim zakonom.

Član 5

Završna odredba

5.1. Sadašnja procedura će stupiti na snagu na datum njenog potpisivanja i biće objavljena na albanskom, srpskom i engleskom jeziku u Službenom glasniku Privremenih Institucija Samouprave i na veb sajtovima MSTK i MZP. Procedura će takođe biti na raspolaganju u OKZ-a.

5.2. Zahtevi za uslugu prevoza humanitarnim autobusom koji su predati pre stupanja na snagu ove procedure će se ponovo predati od strane podnosioca zahteva u skladu sa procedurom. OKZ-e u opštinama su odgovorne da informišu napred navedene podnosiocice o ovoj potrebi i pomoći im u podnošenju novog zahteva.

Član 6

Stupanje na snagu

Ovo Administrativno uputstvo stupa na snagu na dan potpisivanja

Priština, 24.12. 2007

Qemajl Ahmeti, ministar